

Rondje langs de groepen

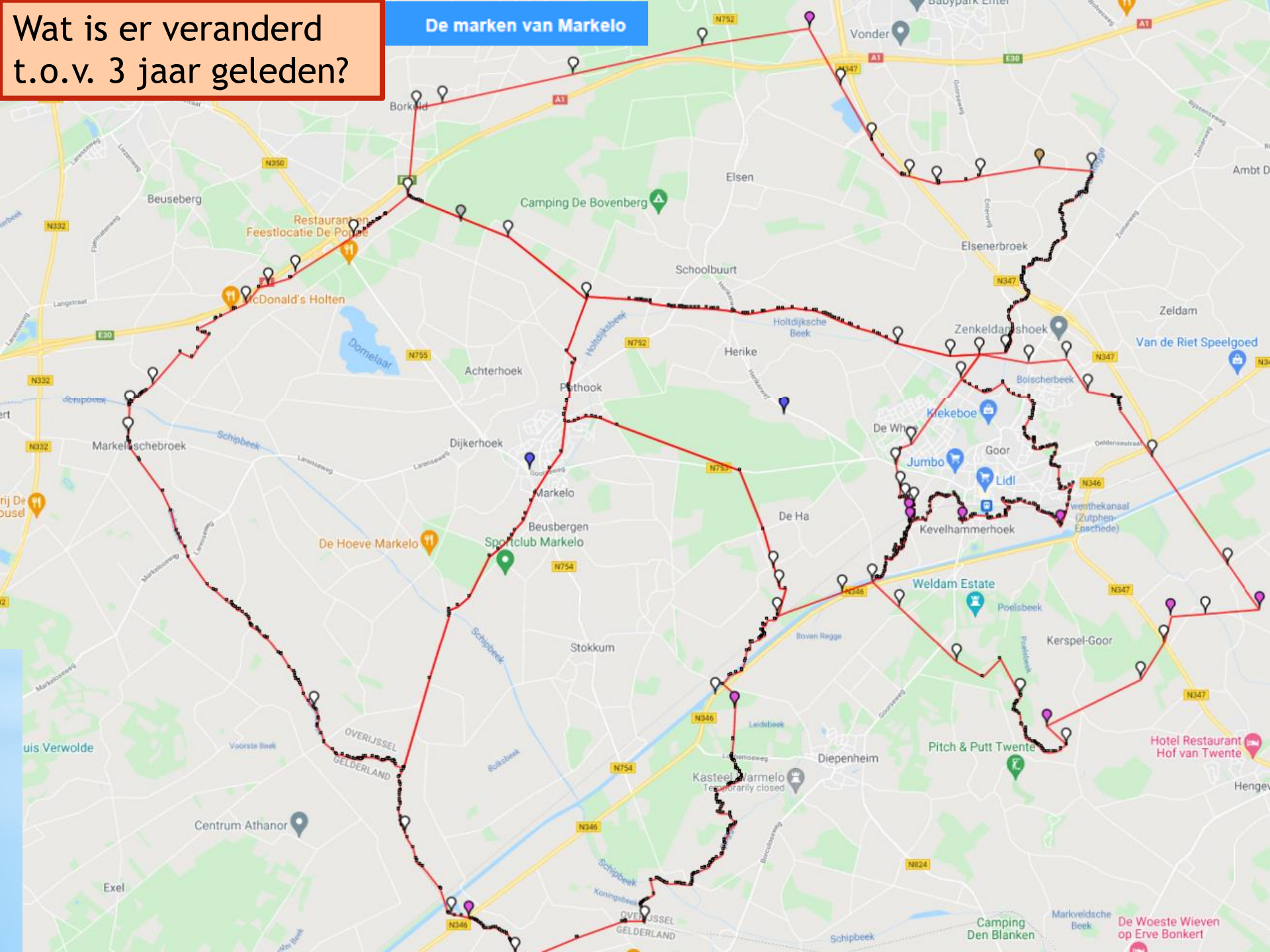

Platform Markestenen en Markegrenzen Twente

27 november 2021

Wat is er veranderd t.o.v. 3 jaar geleden?

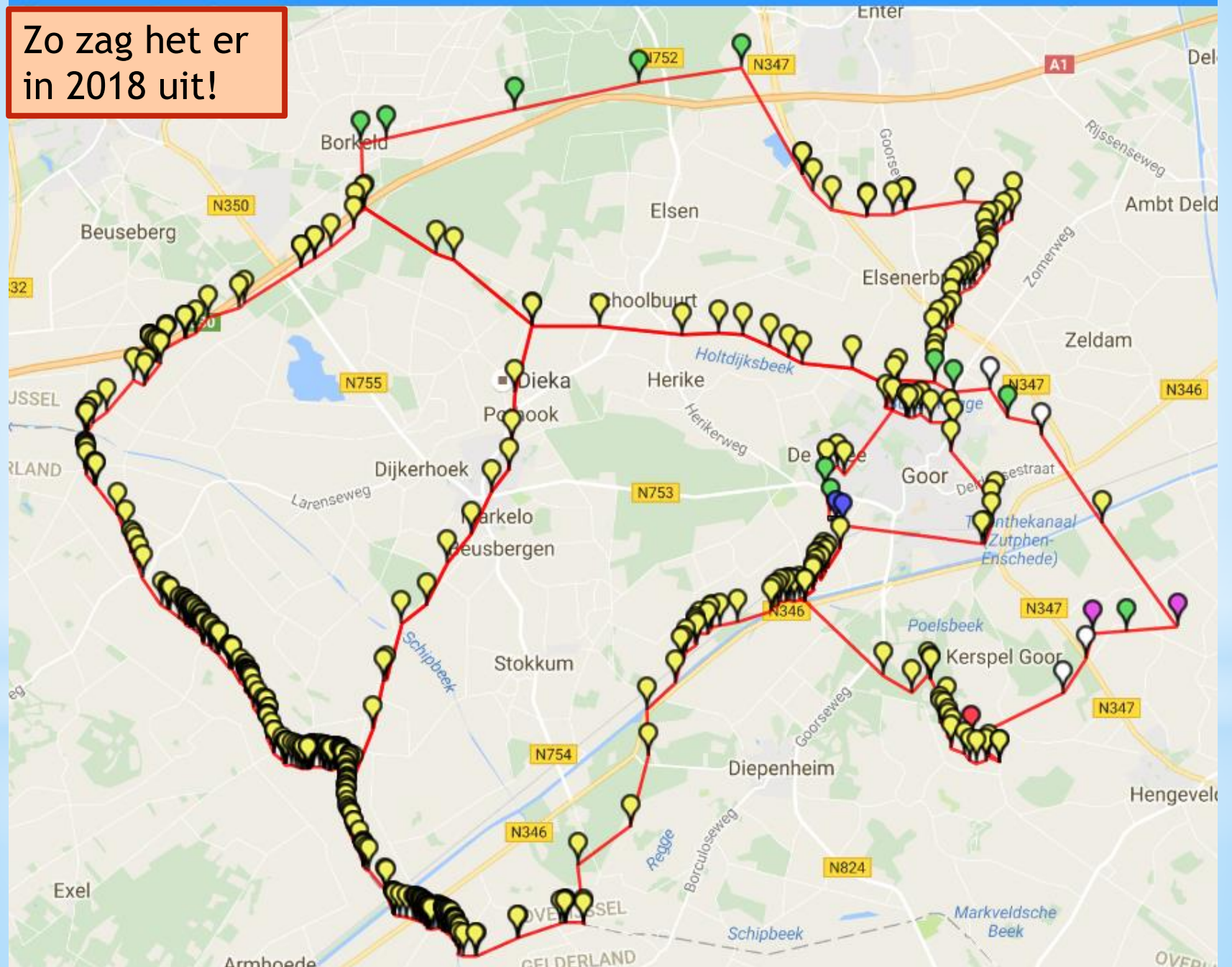
De marken van Markelo

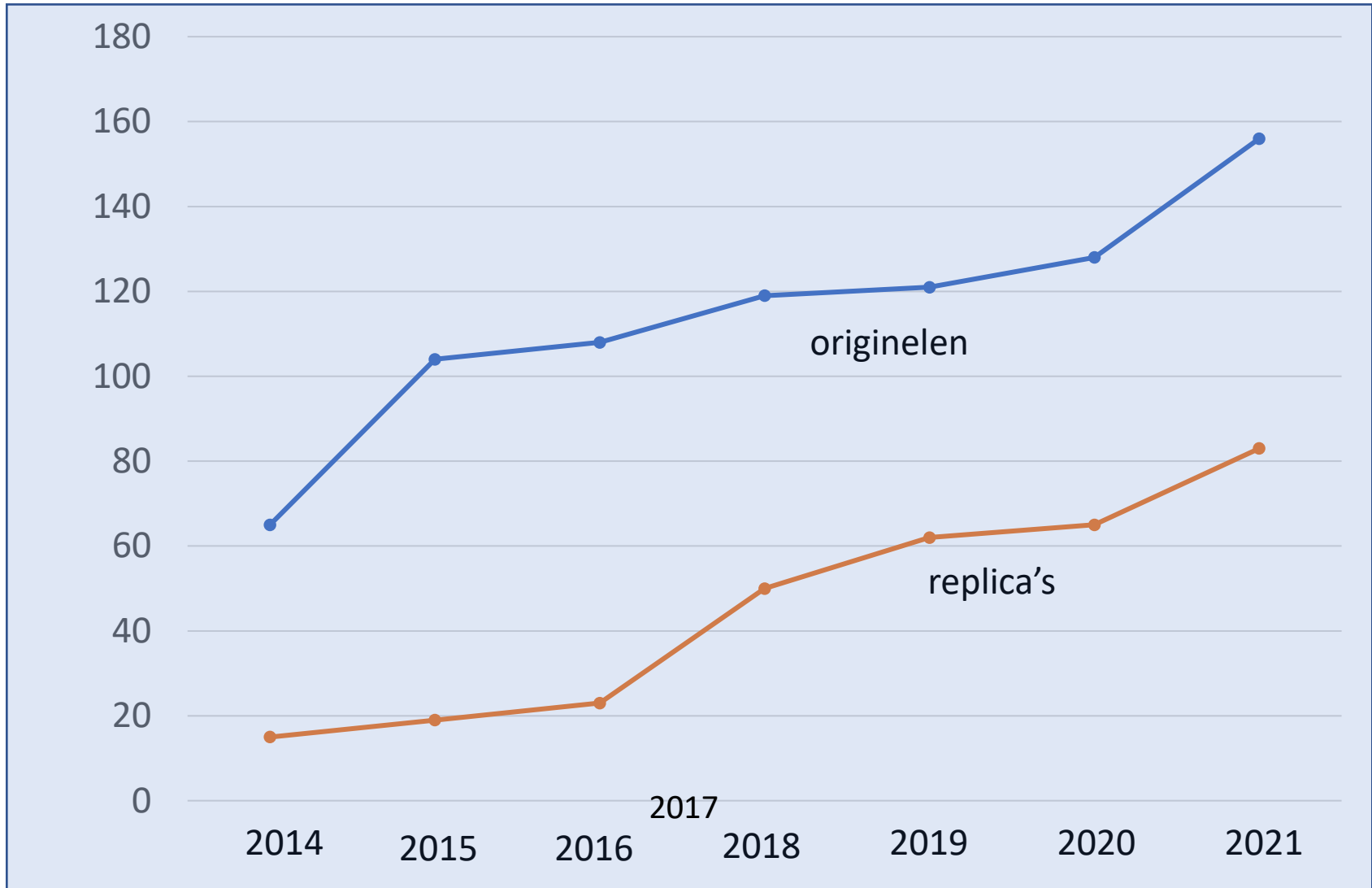

De marken van Markelo

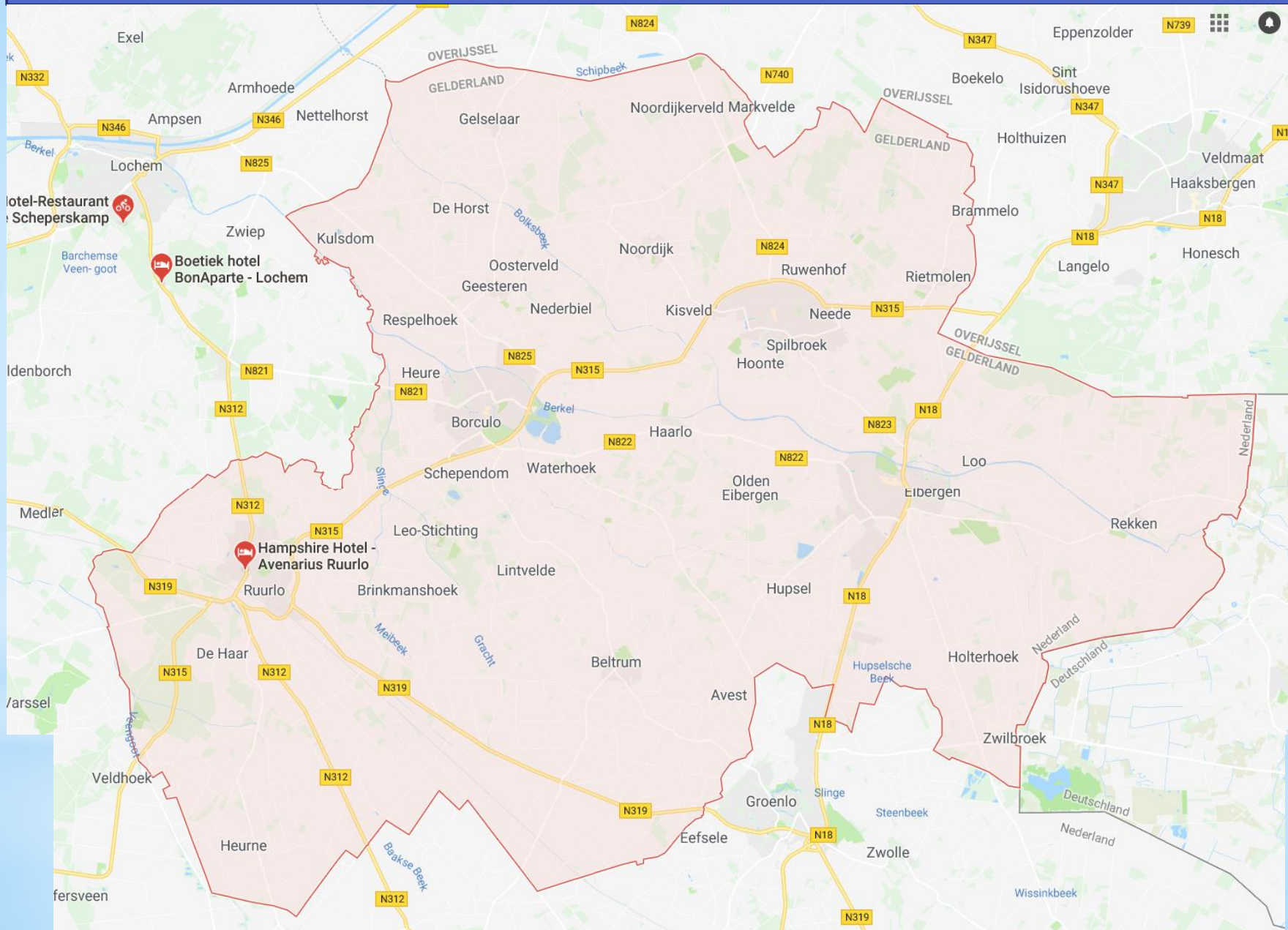
Zo zag het er
in 2018 uit!

Aantal 'geregisteerde' 'markestenen'

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken (Dick Lammers, Willie Gelinck, Leo van Dijk)

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

Verplaatsing grenspaal uit Zutphen naar Rekken

U bevindt zich hier bij een grenssteen uit 1766. Het uitgehakte wapen met de leeuwen is dat van Gelderland, het andere van Münster. Grenzen zijn nodig om duidelijk te maken waar een territorium begint en waar dat eindigt. In 1616 bezette Gelderland de heerlijkheid Borculo en in dat jaar werd de grens bij Rekken en de buurtschap Holterhoek provincie- en staatsgrens. Eeuwenlang was deze omgeving eigendom van de mark van Rekken en die van Eibergen. Het was een woest heideland met hier en daar een vennetje. De markgenoten mochten er plaggen en turf steken en strooisel voor de stal maaien. Er woonde niemand en dat gold ook voor het Musters gebied aan de andere kant van de grens. Omdat het een 'leeg' gebied was viel het wel mee met de grensconflicten. Kort na 1651 verzeen kerk en klooster van Zwillbrock. Dit trok aan beide zijden van de grens katholieke boeren aan, die de heide gingen ontginnen. De met houten palen slecht afgebakende grens gaf steeds meer problemen. De palen braken af of werden ergens anders neergezet. Om de toenemende vijandelijkheden te beëindigen en nieuwe te voorkomen, vond er in 1765 een conferentie plaats in het klooster Groot Burlo, in Duitsland, vlakbij Winterswijk. Daar werd door Gelderland en Münster de grens vastgesteld en besloten genummerde stenen te plaatsen vanaf de grens met Overijssel tot Dinxperlo. Deze grenssteen heeft nummer 36 en werd later omgenummerd tot 811. Hij stond hier circa 100 m vandaan op grond van boerderij Slemphutte, voor het eerst genoemd in 1740. Kort na de Tweede Wereldoorlog kwam er in ons land een sterke beweging op gang om delen van Duitsland te annexeren als compensatie voor de geleden oorlogsschade. Het bleef bij enkele grenscorrecties, die later werden teruggedraaid. Dat gebeurde echter niet voor dit gebiedje. Rond 1962 werd de steen uitgraven en overgebracht naar het museum in Zutphen. Op initiatief van vier Eibergenaren kwam de steen terug naar zijn vertrouwde omgeving.

Herplaatsing van grenssteen nr.36
Gemeente Berkelland
Slemphutterweg /Rammelbroeksweg
GPS N. 52.07269 E. 06.69530

Deze foto van het grenskantoor aan de Vredenseweg is rond 1910 genomen. Heel vroeger kwam er handelsverkeer over van Munsterland naar Groenlo en verder naar Zutphen. De man met de hond zal wel de ontvanger zijn, chef van de douane, de vrouw met de baby is het dienstmeisje. Het gebouw dient nu als woonhuis.

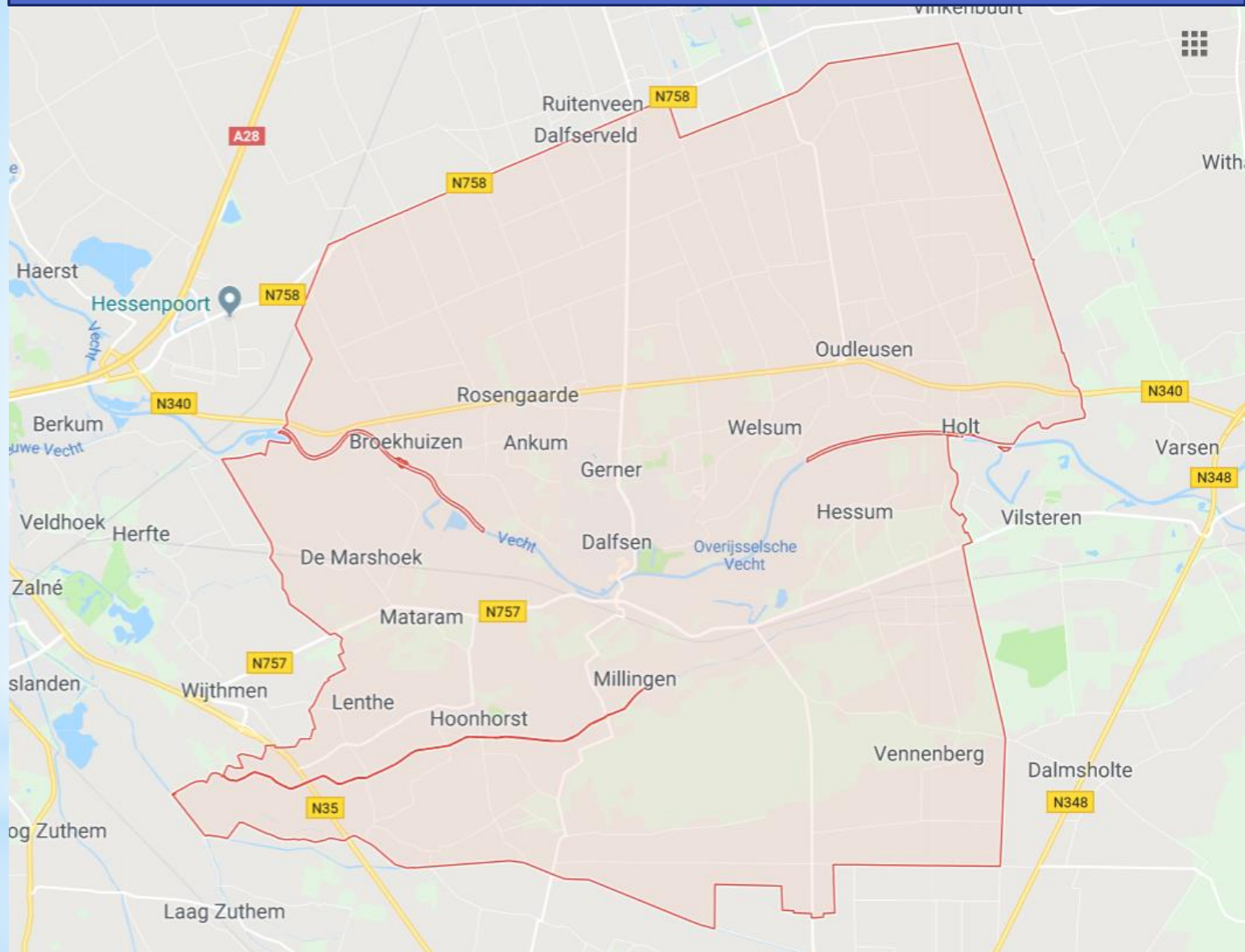
Het Duitse douanekantoor "Zollamt Zwillbrock" en het bovenstaande Nederlandse grenskantoor liggen vanaf hier ongeveer 2,5 km in zuidelijke richting. Tussen de Nederlandse en Duitse douane ging het toen nog gemeedelijk toe.

Grenspalen tussen Eibergen en Neede

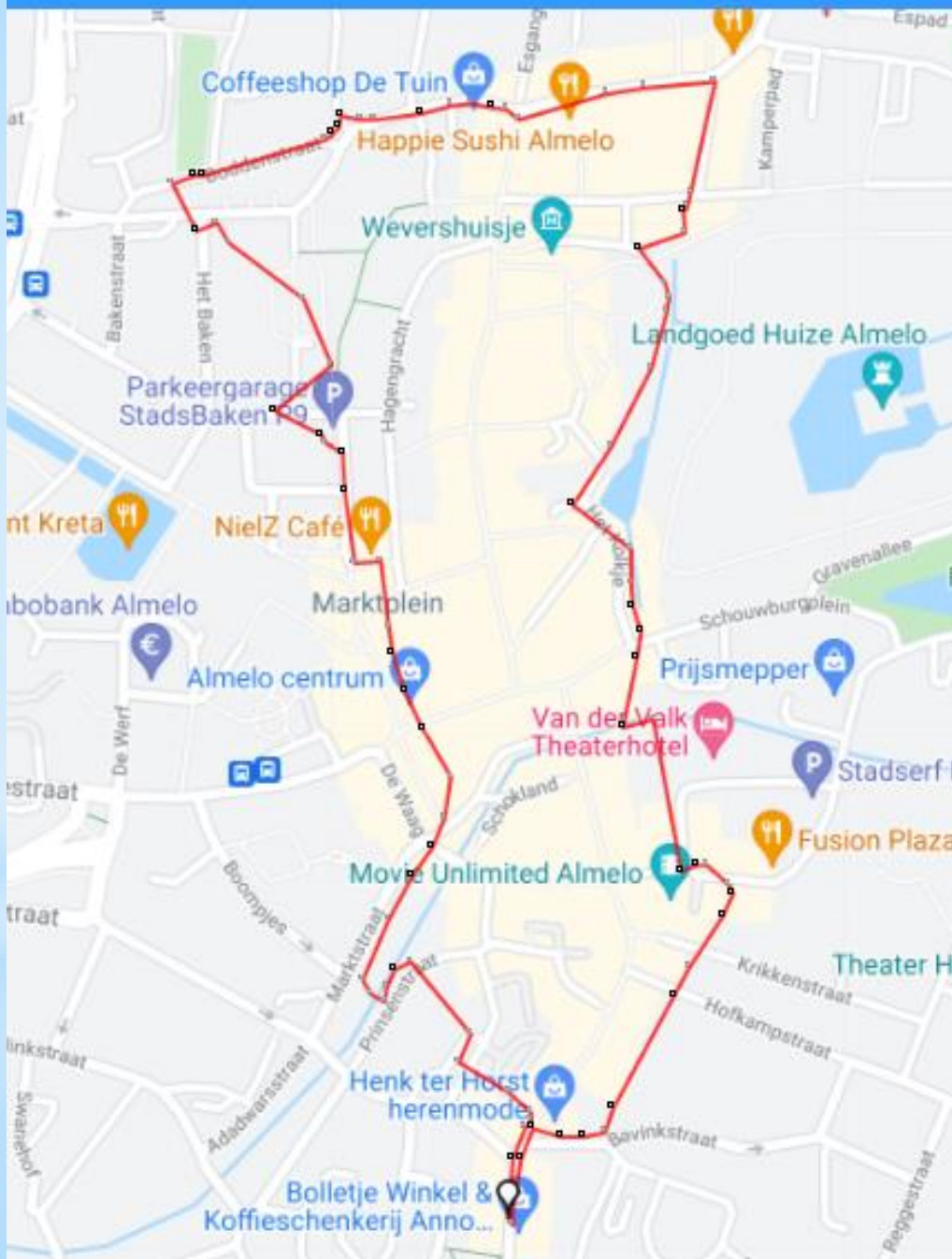

Bezig met onderzoek markegrenzen op de kaart en in het veld

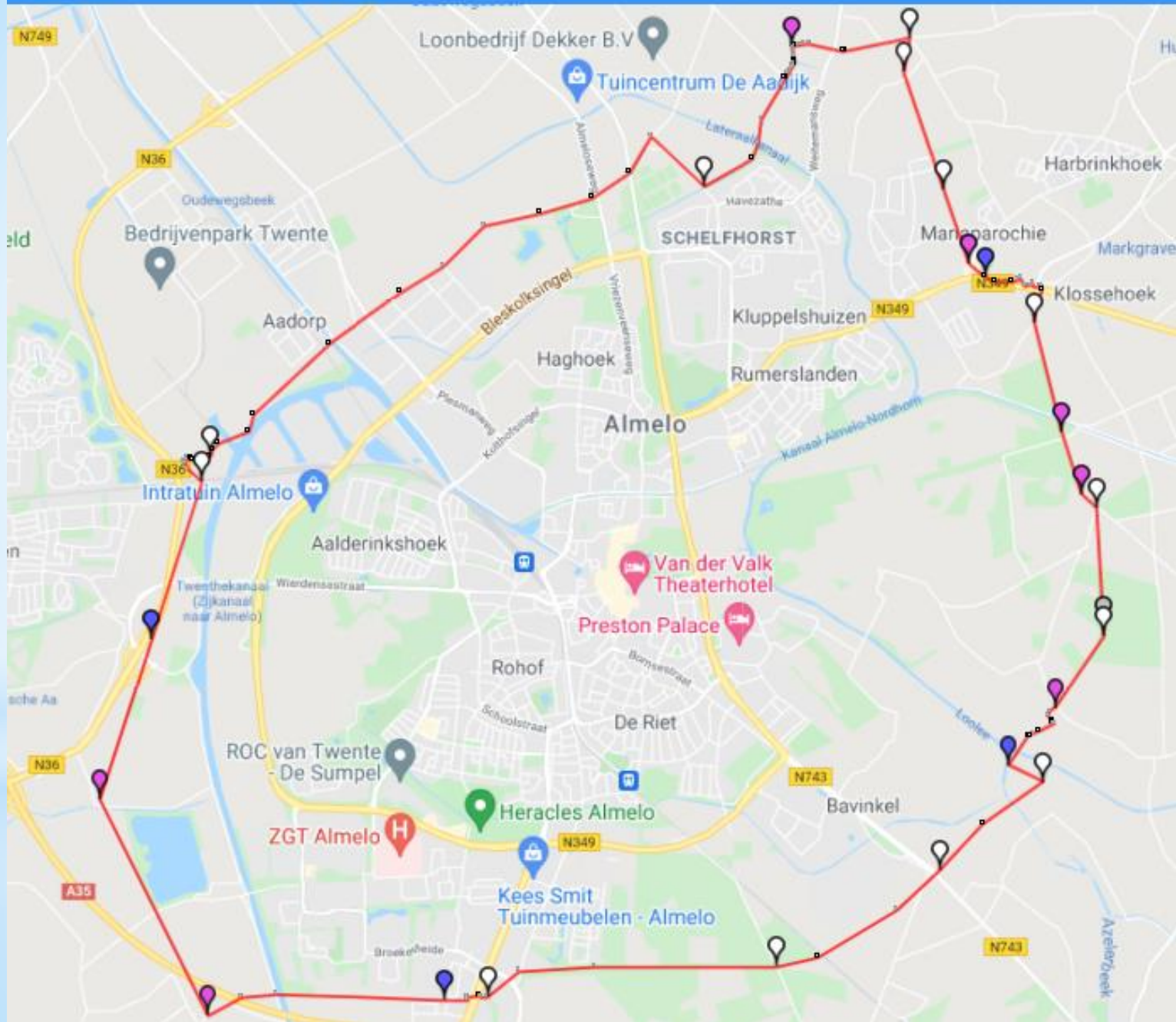

Historische Kring

Stad en Ambt Almelo

(zie volgende)

Almelo 2019-2021

Brandrietsteen

Onthulling info paneeltje
na herplaatsen van de
zogenaamde
Brandrietsteen op de grens
Almelo/Tubbergen

Vredepaal

Onderstuk van de Vredepaal is van een fundament voorzien. Er is tevens een nieuw infobordje geplaatst bij Erve Peeze (Bornerbroek)

Lambertspaal

Nadat er eerder een info paneeltje is geplaatst i.s.m. heemkunde Albergen staat de steen weer rechtop.

Inscripties ontdekt!

Paal de Vette

Jaren weg geweest maar gelukkig weer voor het publiek zichtbaar en voorzien van een info paneeltje.

DE VETTESTEEN

Rekeningnummer 17 volgde het proces-verbaal uit 1816 van de waterschapting tussen de gemeenten Almelo en Blesse, voortvloeiend uit een verdeling op de grens van de Waterschap Almelo en de Marke van Blesse/Beek/Zanderveen. Sinds 1908 getuigt Almelo de gemeenten Almelo en Blesse.

Verreemd door het eerste deel van de verdeling. In dit gebied ontstond zich landbouw. In 1816 werd de grens van de Blesse met de Blesse van Almelo vastgesteld. Het ging over van de Blesse van Almelo naar de Blesse van Almelo. Het gebied werd in 1816 overgenomen door de Blesse van Almelo. De Blesse van Almelo werd in 1816 overgenomen door de Blesse van Almelo. De Blesse van Almelo werd in 1816 overgenomen door de Blesse van Almelo.

De steen is rond het jaar 2000 bij de aanleg van het landbouwgebied Teunelooft overgevoerd. Een ander steen heeft zich in het jaar 1987 overgevoerd en staat nu achter de steen. Het gebied is nu een landbouwgebied. Daarvoor was het gebied een landbouwgebied.

Dit gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied.

De voorgenoemde steenplaatje van deze grens is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied. Het gebied is nu een landbouwgebied.

Steen no: 52-67-04
Voor verdere informatie verwijzen wij u graag naar www.Hartogrypen.nl

HISTORISCHE KRING
STAD EN AMST ALMELO

Schuttesteen

Komend project, uitgraven en herplaatsen van de zogenaamde Schuttepaal op de grens Almelo-Tubbergen (Mariaparochie).

Beduidend forser dan de andere ons bekende stenen.

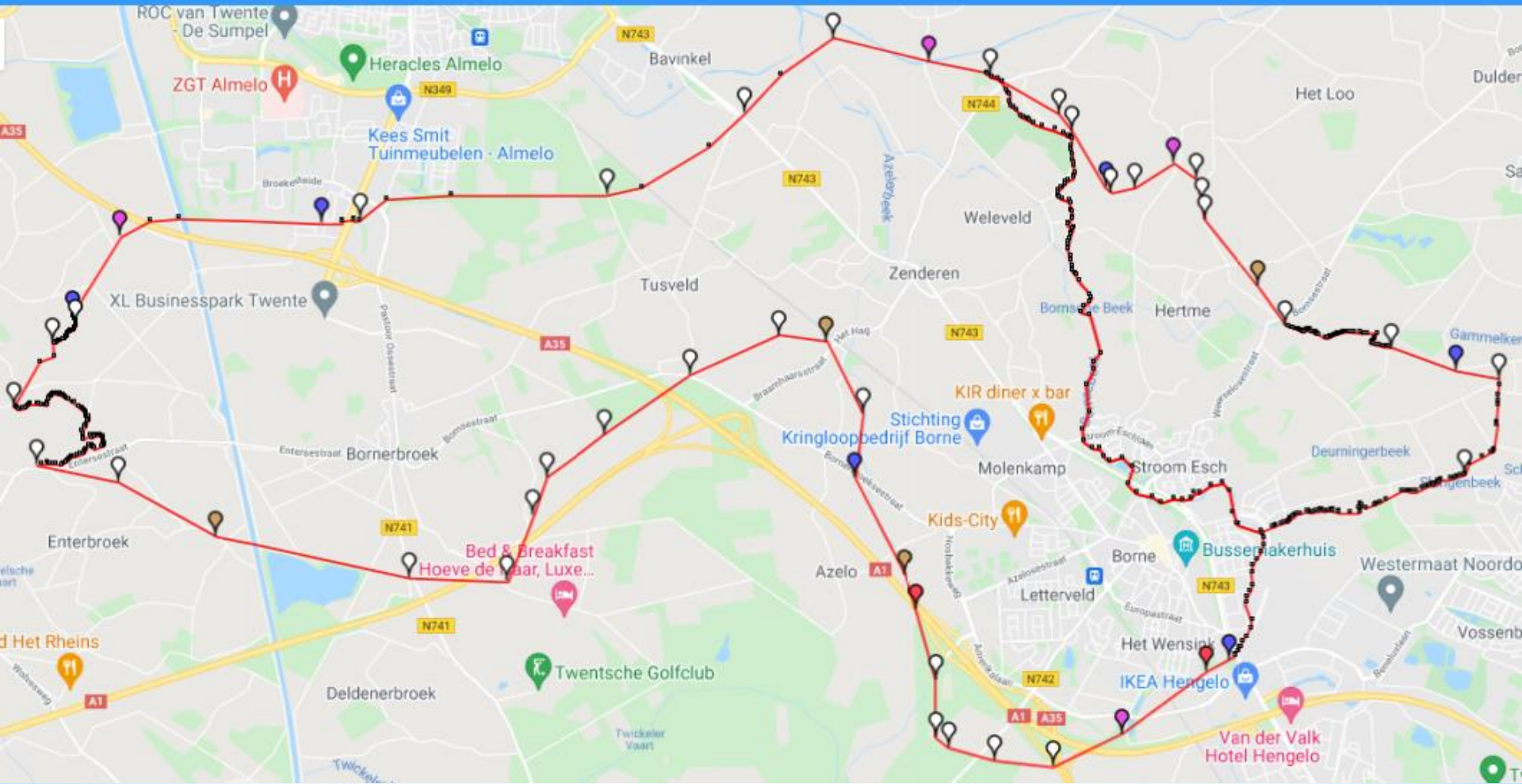
Sorgpaal

De sinds decennia scheef staande Sorgpaal kan nu weer in volle glorie worden bewonderd.

Klus eendrachtig geklaard.

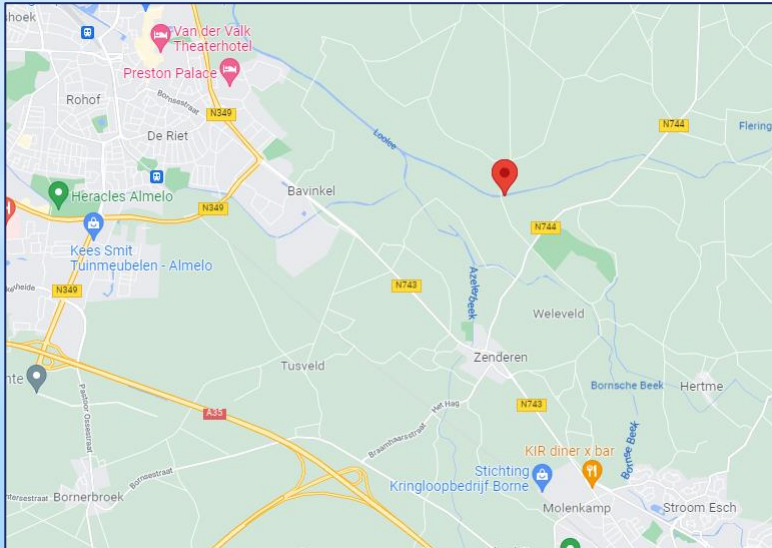

Heemkundevereniging Borne

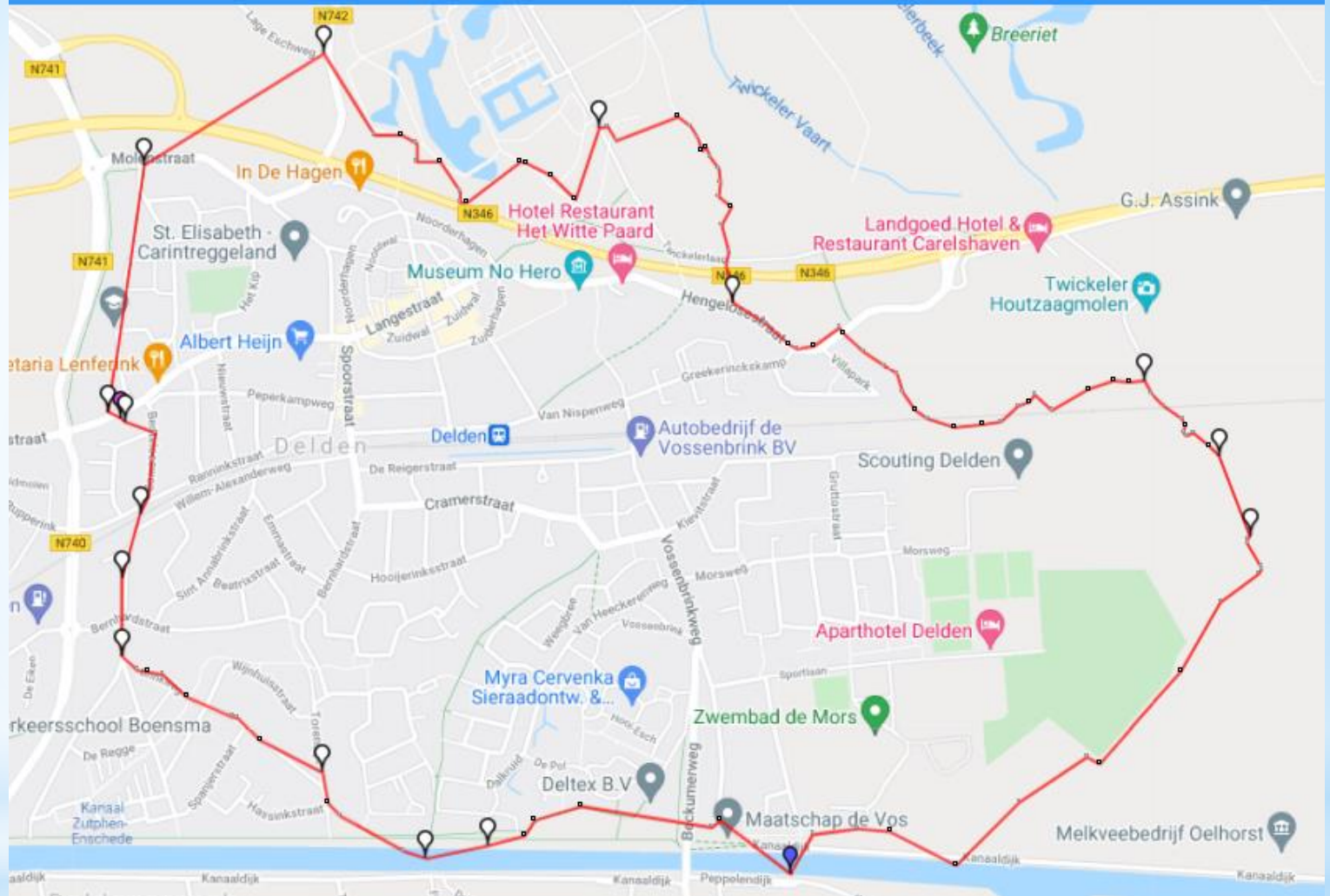

Avenhuissteen (augustus 2021)

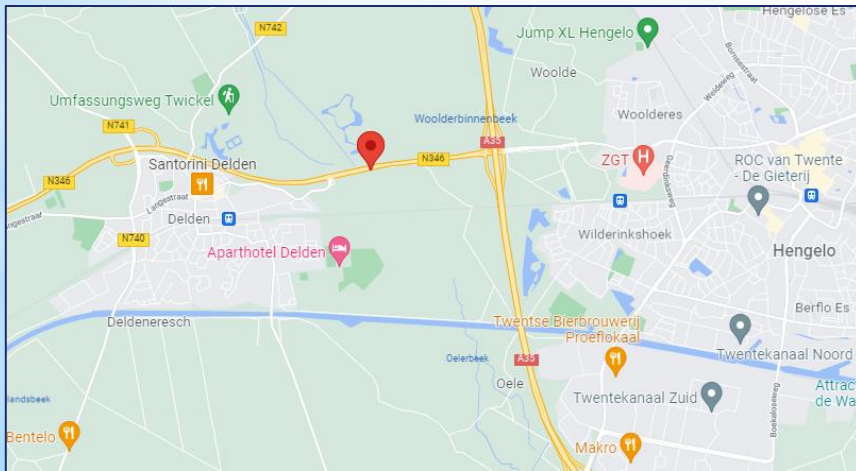

Paal bij Carelshaven (september 2020)

Speurtocht naar 'stadhuispalen'

De palen lagen/liggen nog bij de 'afbraak'-aannemer,
worden volgend jaar herplaatst

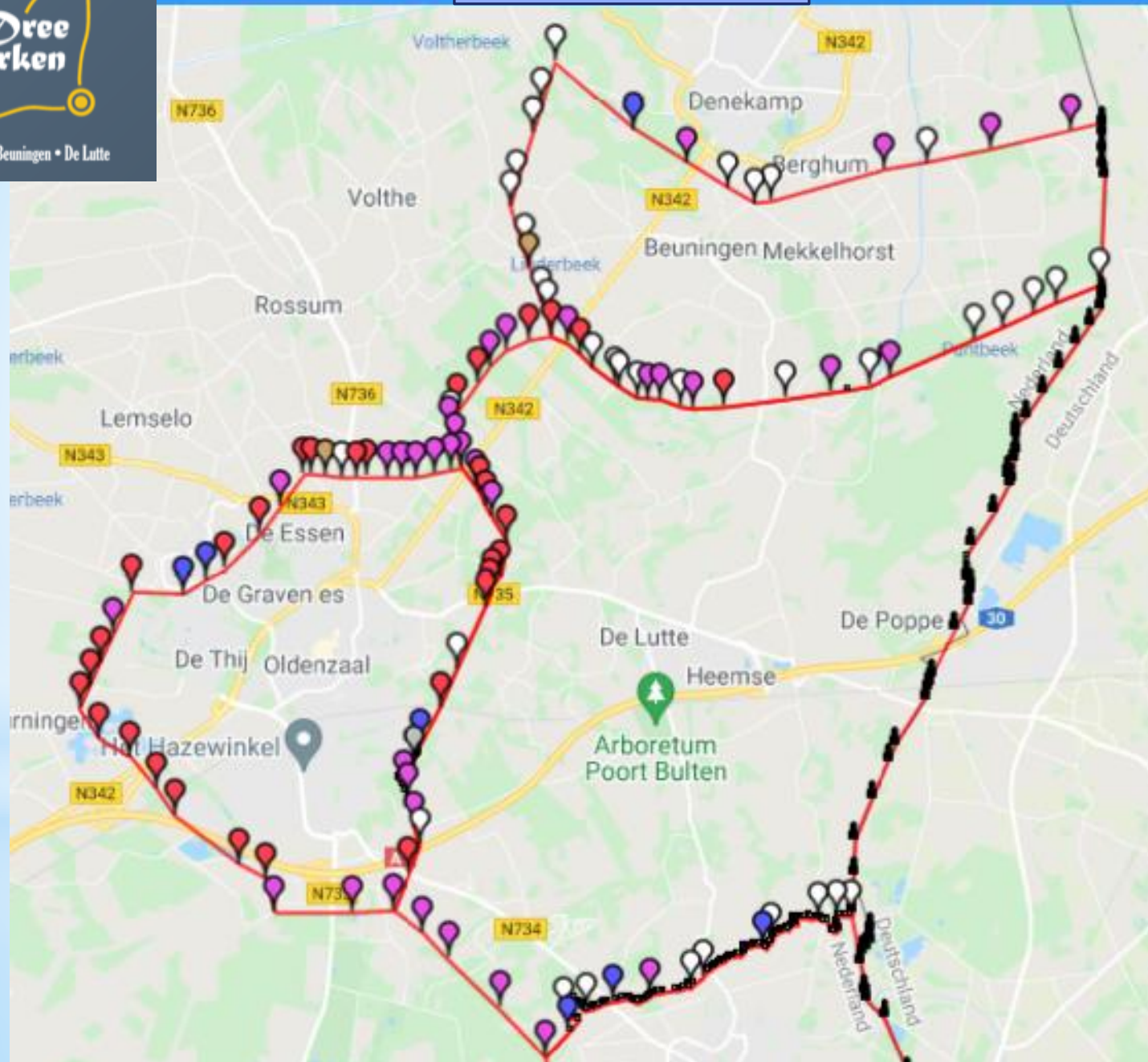

Opening aanbouw stadhuis, met lint tussen de palen (1983)

Berghuizen • Beuningen • De Lutte

Het wigbold van Oldenzaal

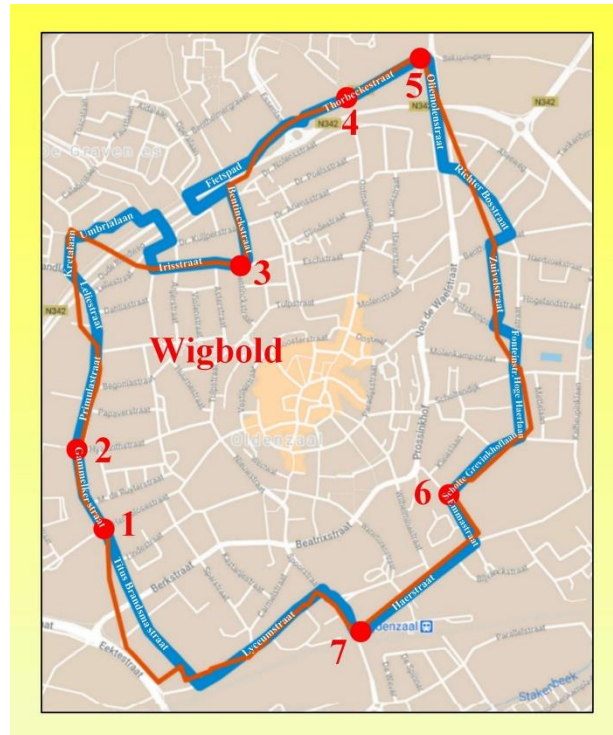

De Dree Marken

Marke Berghuizen, Wigbold Oldenzaal

<https://www.youtube.com/watch?v=g18ewujeuh8>

project "Oldenzaals erfgoed"
workshop
4 groepen leerlingen
de Potskamp in Oldenzaal

Folder

Brochure

Marke De Lutte en Marke Beuningen

**informatiebord Natuurmonumenten
Roderveld bij de originele markesteen
aan de Palthedijk**

**Loakgang grens marken De Lutte, Beuningen
definitieve marksteenlocaties vastgesteld**

**Loakgang grens marken Beuningen, Denekamp
met Heemkunde Denekamp
originele markesteen teruggevonden**

Publicaties

- vierde artikel in Ons Oldenzaal over de markestenen van Marke Berghuizen
- 3 artikelen over de Wigboldpalen in de Glimlach van Twente
- In Tubantia kort artikel over de plaatsing van de Wigboldpalen
- In 'n Hoesbreef en in Ons Oldenzaal een artikel over de Wigboldgrens
- In 't Klokhoes (Dorpsblad van Beuningen) artikel geplaatst over onze activiteiten ten aanzien van de markegrens van Beuningen

Plannen

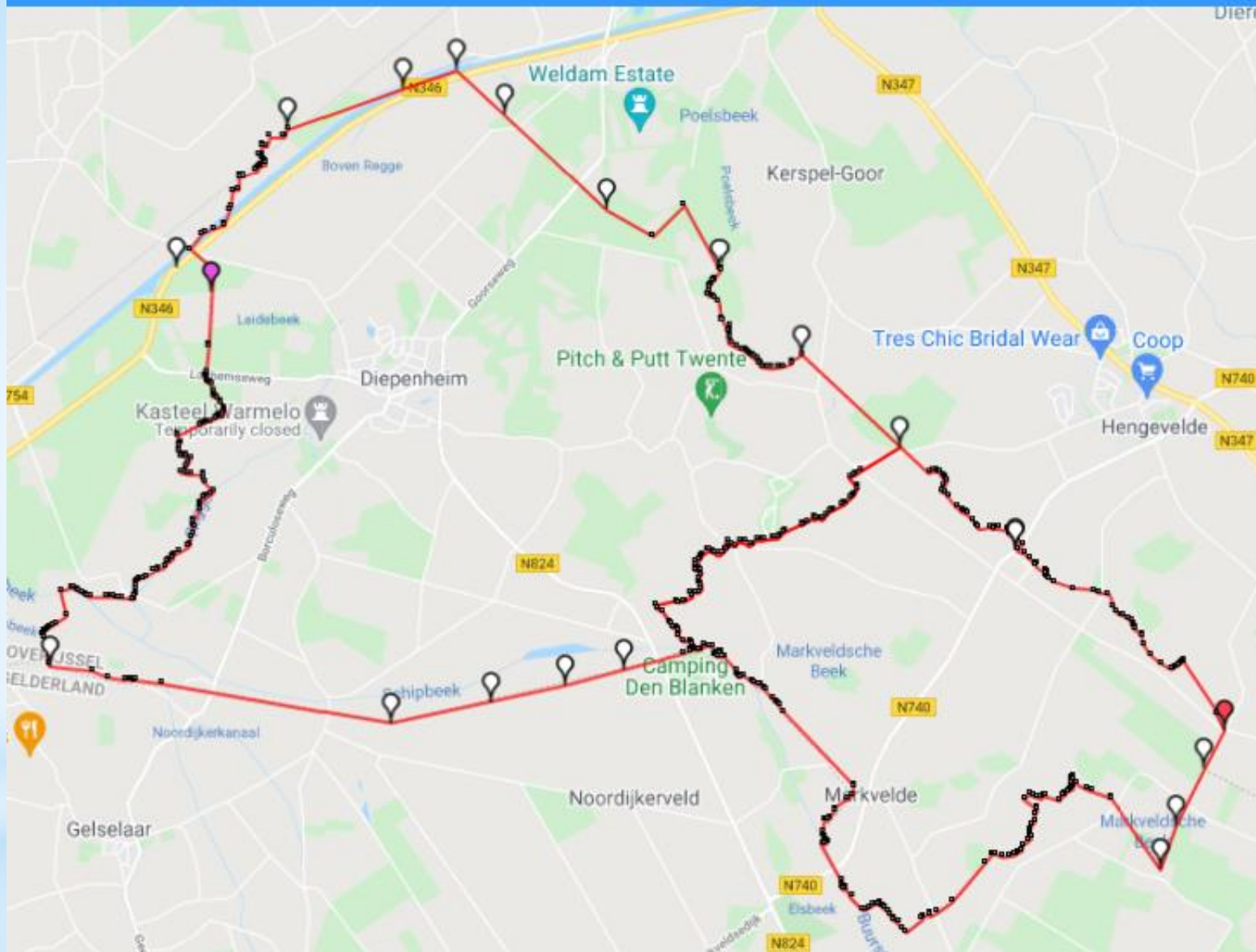
- Markegrens De Lutte en Volthe: nog twee infoborden
- Markegrens De Lutte en Beuningen: vervangende stenen plaatsen en daarna op alle locaties infoborden plaatsen.
infopaneel in samenwerking met Routenetwerken Twente
- Markegrens De Lutte en Rijksgrens: situatie nog bekijken.
- Markegrens De Lutte en Denekamp: vervangende stenen plaatsen en daarna op alle locaties infoborden plaatsen
infopanelen in samenwerking met Routenetwerken Twente
- Markegrens Beuningen en Volthe: Loakgang
- Markegrens De Lutte en Losser: als overige markegrenzen.

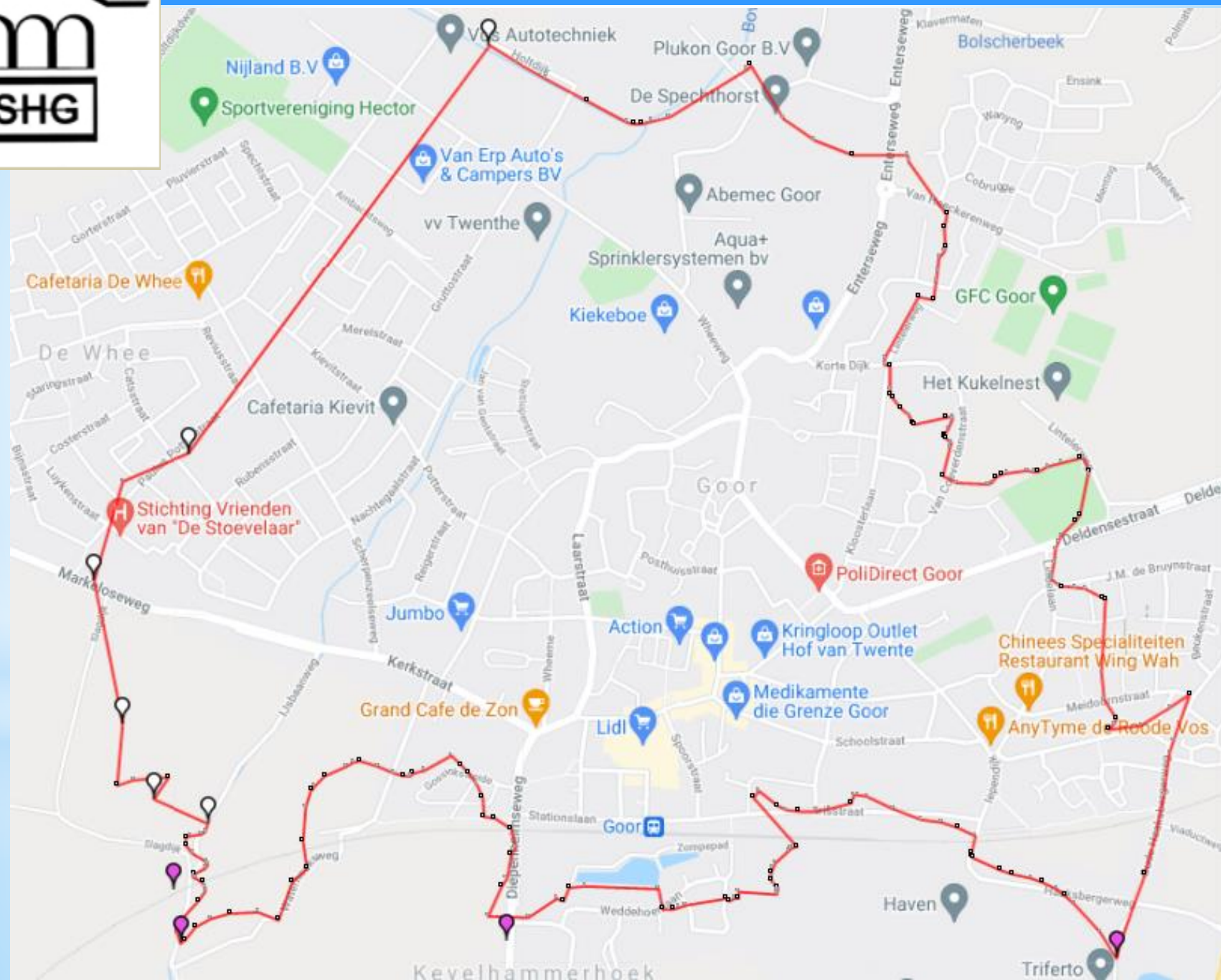
Werkgroep Geschiedenis en Genealogie

Gemeentegrenspalen Goor-Markelo (1879)

STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT
ENSCHEDÉ - LONNEKER

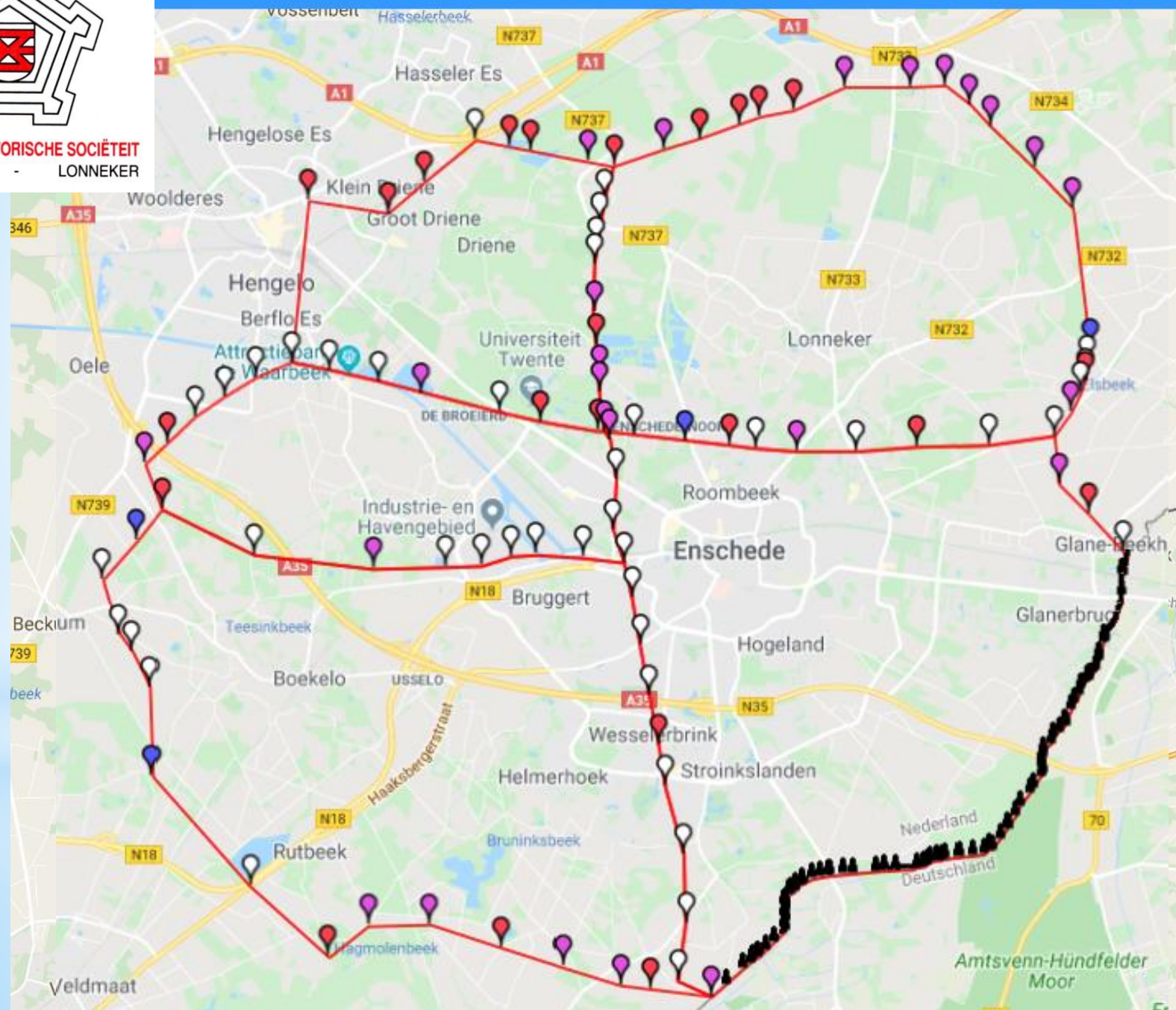

(zie volgende)

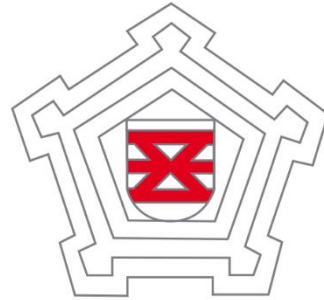

STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT
ENSCHEDÉ - LONNEKER

Recente activiteiten van de Loakstenencommissie (SHSEL)

Stichting Historische Sociëteit
Enschede - Lonneker

Commissieleden:

**Wilma de Hoog, Erik Rolevink, Gerhard Post,
Henk Stobbe, Bart Jansen en Harry van der Sleen.**

Documentaire over markegrenzen en -stenen

Paneel voor Rick's vis in Overdinkel

Grenzeloos genieten!

De bijzondere
geschiedenis
van ons huis

Die besondere
Geschichte
unseres Hauses

Grenzenlos genießen!

Welkom bij Rick's Vis

Ons restaurant heeft een bijzonder verhaal. 250 jaar geleden werd op deze plek een boerderijtje gebouwd. In die tijd namen de inwoners van het Duitse Münsterland en Twente het niet zo nauw met landsgrenzen. Iedereen liep vrijelijk over en weer, paspoorten waren zeldzame documenten en niemand maakte erom of de koeien op Nederlandse of op Duitse weides graasden. En dus bouwde de boer begin 1800 zijn boerderij letterlijk op de grens. Inmiddels is er veel verbouwd, maar de oorspronkelijke gebinten zijn nog altijd zichtbaar.

De ligging op de grens aan het stille Tiekerveen, maakte het huis tot een waar smokkelparadijs. Smokkelwaar was hier relatief veilig voor zowel de Duitse als Nederlandse grensbewakers. Vooral koffie, boter en kleding zijn vaak illegaal de grens over gesmokkeld.

Grensteen 81/856E

De grenssteen hier op het terras is voorzien van twee nummers. Ingehakt het nummer 81 en op het metalen plaatje nr. 856 E. Nr. 81 refereert aan het grensverdrag uit 1696 en nr. 856 E aan het latere grensverdrag uit 1818, voortvloeiend uit het Weens Congres. Tot 1974 stond deze oude steen 900 meter terug op de grens in zuidwestelijke richting. Daar stond hij aan de rand van het Tiekerveen. Op die locatie is na de verplaatsing een nieuwe steen geplaatst, nr. 856.

Fiets de Grensstenenroute

De grens in deze regio is bijzonder, omdat er sinds de 16e eeuw vrijwel niets aan veranderd is. Hij is nog vaak duidelijk zichtbaar in het landschap in de vorm van houtwallen, sloten enzovoort.

Wilt u de grens echt beleven? Fiets dan de Grensstenenroute. Onderweg komt u langs grensstenen. Bij een aantal daarvan staat een bordje met een QR-code die met een QR-codelzezer op een smartphone te lezen is. Hiervoor is geen internetverbinding nodig.

Route-informatie

De routebeschrijving (in twee richtingen) is te verkrijgen bij toeristische informatiepunten en te downloaden op: www.stheil.nl/kniet/wandel-en-fietsroutes/.

Vergeet niet om tussen de grensstenen door van het prachtige landschap te genieten.

Eet smakelijk en veel plezier!

Willkommen bei Rick's Fisch & Fleisch

Unser Restaurant hat eine besondere Geschichte. Vor 250 Jahren wurde hier ein Bauernhaus gebaut. Damals haben die Einwohner aus der Region des Münsterlandes und aus der Region Twente es nicht so genau mit Landesgrenzen genommen. Jeder lief wie selbstverständlich hin und her, Ausweise waren seltene Dokumente und niemanden interessierte es ob die Kühe in den Niederlanden oder in Deutschland auf der Weide standen. Und somit baute der Bauer beginn 1800 seinen Bauernhof auf die Grenze. In der Zwischenzeit wurde viel umgebaut, aber die ursprünglichen Holzbalken sind noch immer sichtbar.

Die ruhige Umgebung an der Grenze von Tiekenven, machte das Haus zu einem wahren Schmuggelparadies. Schmuggelware war hier relativ sicher für die deutschen und niederländischen Grenskontrollen.

Grenzstein 81/856E

Der Grenzstein hier auf der Terrasse hat zwei Nummern. Eingeschnitzt die Nummer 81 und auf der Metallplatte die Nummer 856 E. Nr. 81 bezieht sich auf den Grenzvertrag von 1696 und Nr. 856 E auf den späteren Grenzvertrag von 1818, der sich aus dem Wiener Kongress ergibt. Bis 1974 stand dieser alte Stein 900 Meter hinter der Grenze in südwestlicher Richtung. Dort stand er am Rande von Tiekenven. Nach dem Umzug wurde an dieser Stelle ein neuer Stein Nr. 856 platziert.

Radeln Sie die Grenzsteinroute

Bemerkenswert ist, dass sich der Grenzverlauf in dieser Region seit dem 16. Jahrhundert fast nicht geändert hat. Der Verlauf ist durch Wallhecken, Wassergräben usw. deutlich in der Landschaft erkennbar.

Möchten Sie die Grenze erleben? Mit der Grenzsteinroute kein Problem! An einigen Grenzsteinen befinden sich QR-Codes, die Sie mit Hilfe eines Smartphones lesen können. Eine Internetverbindung ist dafür nicht erforderlich.

Routeninformation

Die Routenbeschreibung (für beide Richtungen) ist bei den Touristeninformationsstellen erhältlich bzw. kann von www.stheil.nl/kniet/wandel-en-fietsroutes/ heruntergeladen werden.

Vergessen Sie nicht, zwischen den Grenzsteinen auch die schöne Landschaft zu genießen.

Guten Appetit und viel Vergnügen!

Grensstenen

Fietsroute van Pool to Pool

Grenzsteine

Fahrradroute von Pool to Pool

Metalen plaatjes voor
marketegels op vliegveld

Markesteen genaamd:
steen tussen Doorninkse
en Lonnekerveld
28.32-02

Markesteen genaamd:
steen bij Levers
28.32-03

Markesteen genaamd:
steen bij Grefte
28.32-04

Breiderpaal geplaatst op grens Usselo-Beckum (7 augustus 2021)

Grenspaal Enschede - Lonneker (periode 1884 - 1934)

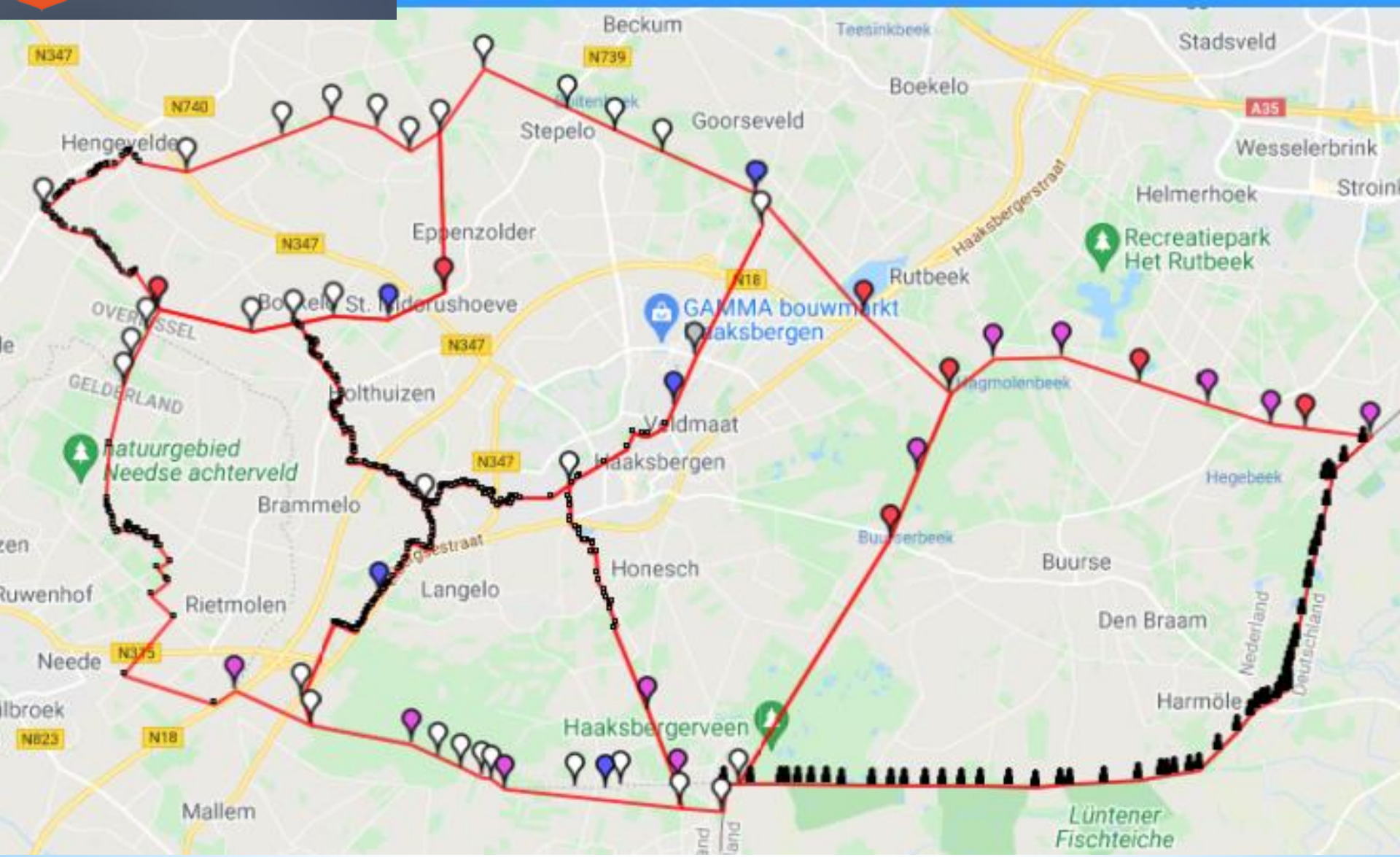

Steen bij de Höfte (markegrens Esmarke-Usselo) onthuld met scholieren 19 november 2021

Goorpaal geplaatst op grens Usselo-Honesch (9 januari 2021)

De gemeente Hengelo

Onthulling informatiepaneel Hollinkbergsteen (juli 2020)

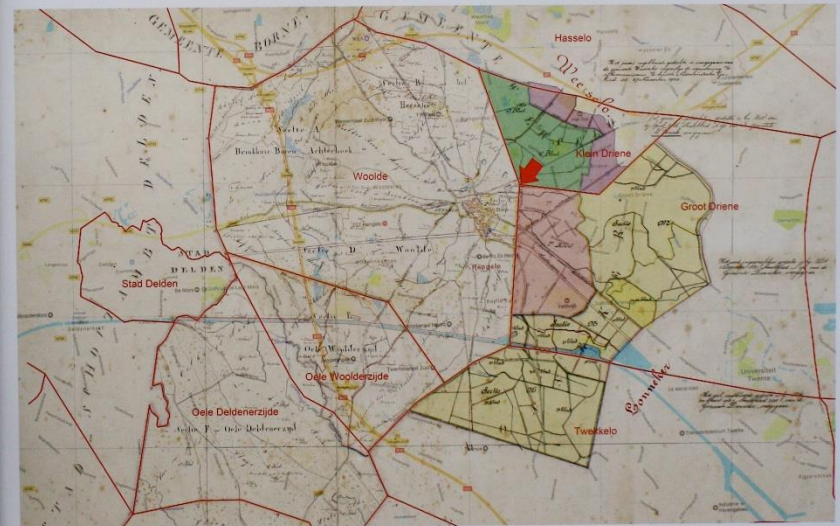
Onthulling informatiepaneel Hollinkbergsteen (juli 2020)

Langs historische grenzen om Hengelo

In 1811 ontstonden de gemeenten Hengelo, Lonneker en Weerselo, die tot 1881 op dit punt samenkwamen. Het punt is met een pijl aangegeven op de onderstaande montage van een kaart uit 1832 en een moderne kaart. De gebieden rechts in kleur zijn de eerste gebiedsuitbreidingen van Hengelo ten koste van Lonneker in 1881 en 1937 en Weerselo in 1886 en 1943.

De gemeenten ontstonden in 1811 uit de marken, waarvan er hier ook drie samenkwamen. Voor Hengelo is dat de marke Woolde, voor Lonneker de marke Groot Driene en voor Weerselo de marke Klein Driene. De grenzen van deze marken zijn op de kaart met rood ingetekend. Als markering van het driemarkenpunt lag hier een grote veldkei, de Hollinkbergsteen. De steen in het grasveld is ter herinnering hieraan in 1996 geplaatst. Een informatiebordje over de steen staat bij de Lijsterweg.

De Werkgroep Markegrenzen Hengelo van Museum Hengelo en de Loakstenencommissie van de Historische Sociëteit Enschede-Lonneker beijveren zich voor het behoud van bestaande en de vervanging van verdwenen grensstenen.

Langs de grenzen met grensstenen zijn fiets- en wandelroutes gemaakt, die o.a. bij Hengelo Promotie en boekhandel Broekhuis te verkrijgen zijn.

www.markegrenzen.nl/werkgroephengelo

Wij danken bovenstaande organisaties voor hun financiële bijdrage

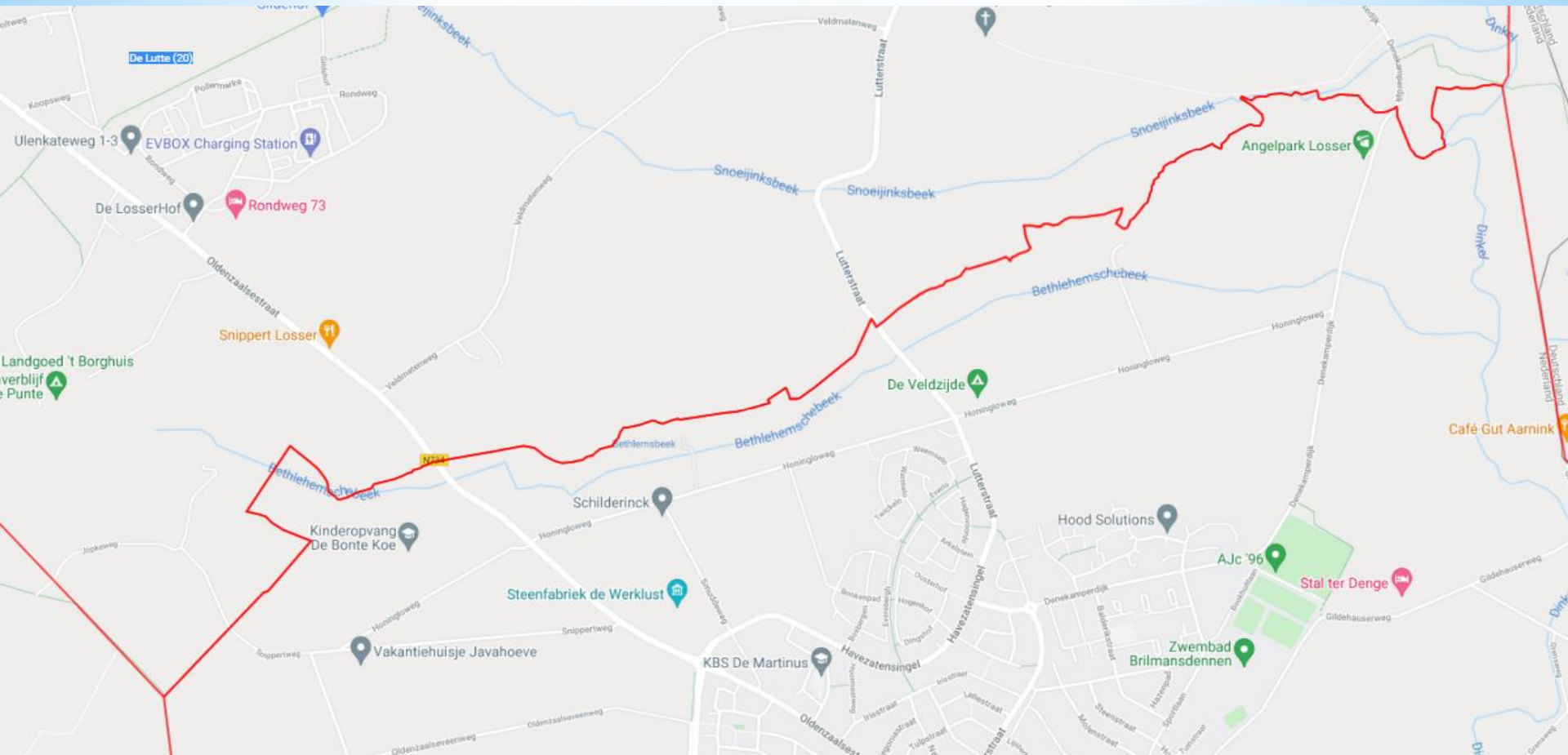
www.ahaal.nl/ahaal/versheid-en-herstoring

De grens tussen De Lutte (noord) en Losser (zuid)

Gebaseerd op 'Het Markerecht van Losser' van A.L. Hulshof (1967).

Deze kaart is gebaseerd op de kennis en inzichten van de heren M. Zwaferink en A. Poorthuis. De grensstenen zijn ingetekend na analyse door Gerard Snippe.

Historische Kring Losser

De 15de steen

Op zoek naar de steen van de verdwaalde landmeter

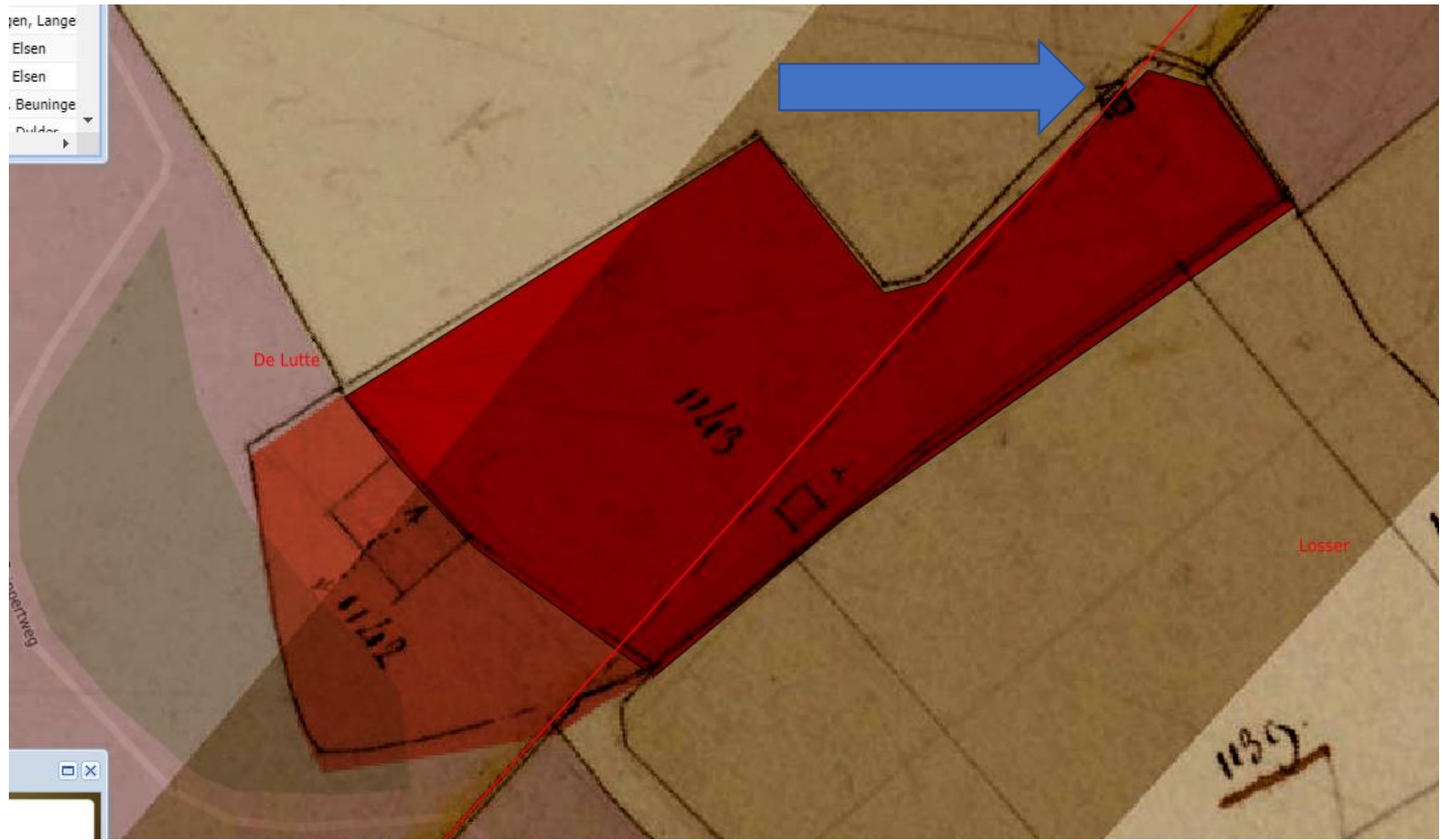

Voorbespreking 07 oktober 2021

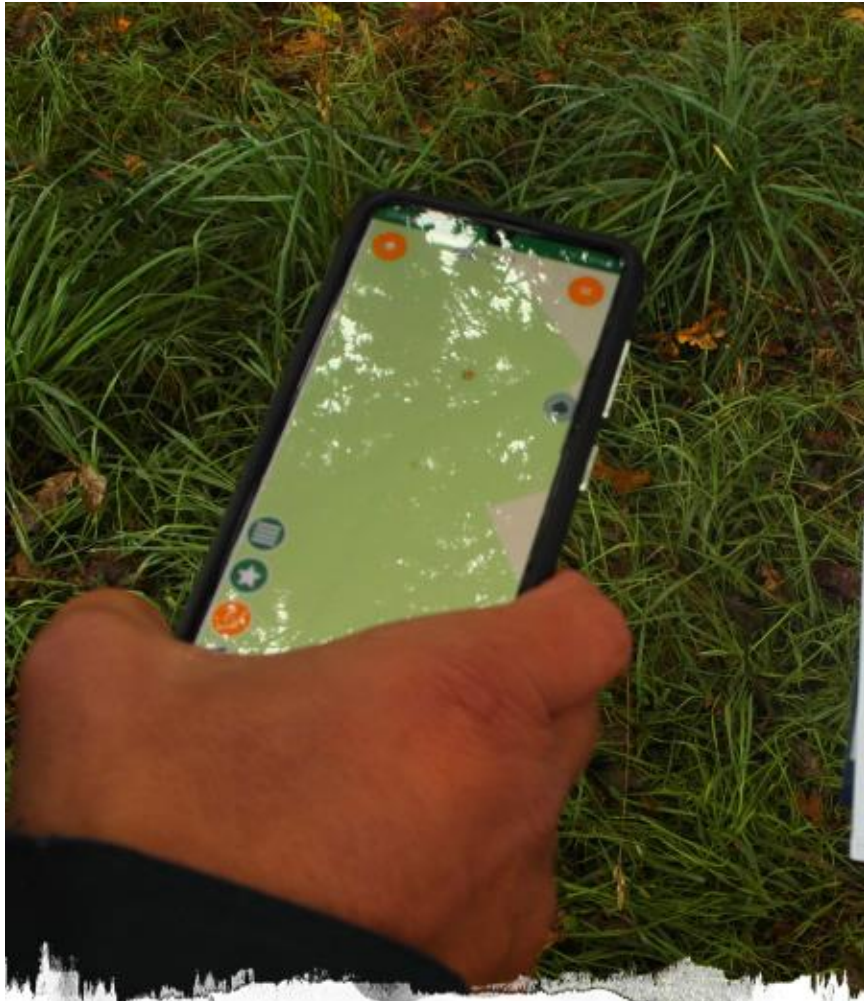
- jen, Lange
- Elsen
- Elsen
- Beuninge
- Dulder

**De plaatsbepaling met GPS
op ca 2 meter nauwkeurig**

**Zou die steen hier dan
echt nog onder het maaiveld liggen ?**

Graven maar.....

Het blijkt een harde oerlaag te zijn

Alles weer in de oude staat teruggebracht

Steen nr 15 is jaren daarvoor al door de eigenaar van het perceel naar het erf gebracht

- Steen wordt verplaatst naar de weg
- Bordje mag geplaatst worden

De marken van Markelo Anton Vedders, Jan Stoelhorst

Grens Kerspel Goor (18e eeuw), Ten Doesschate (VORG 1938)

63

xxxxxxx Oude Markegrens

----- Latere Markegrens

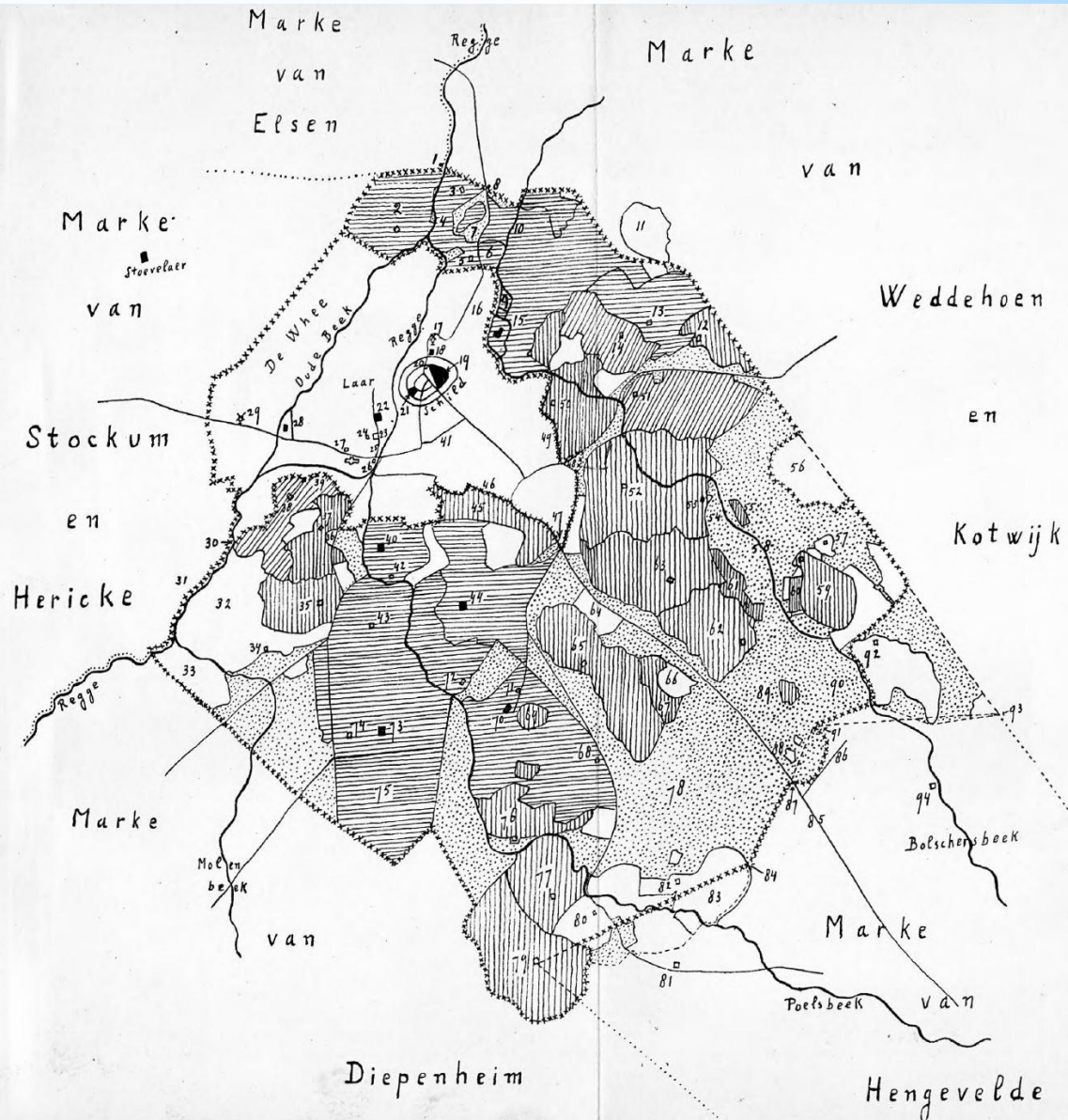
..... Grens tussen omliggende Marken.

 Havezathen

 Erven hoorig onder den Hof te Goor

 Pastoriegoederen

 Gemeene Markegronden

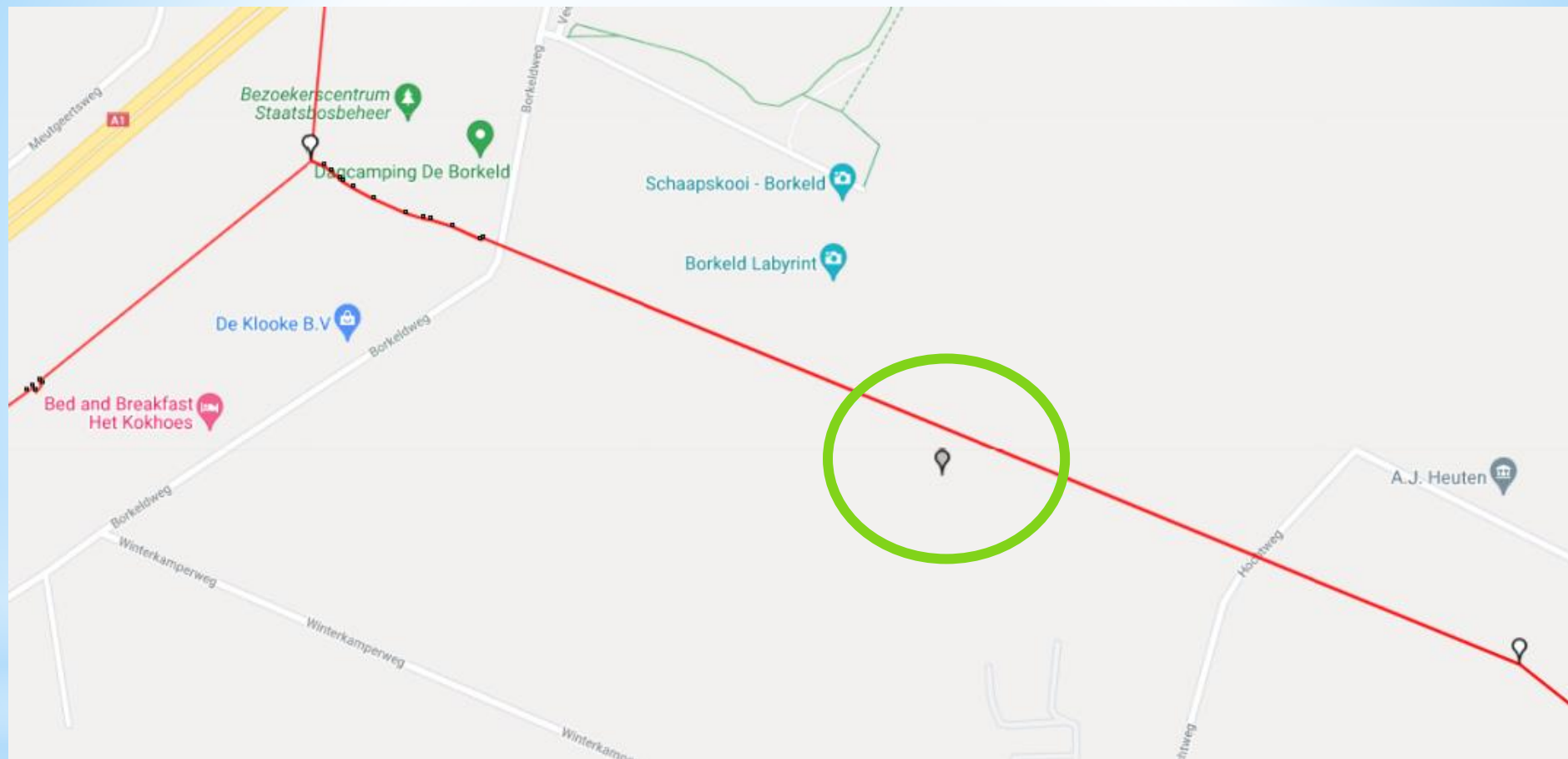

Steen op de Borkeld (melding 14 januari 2020)

Steen op de Borkeld: niet op de grens?

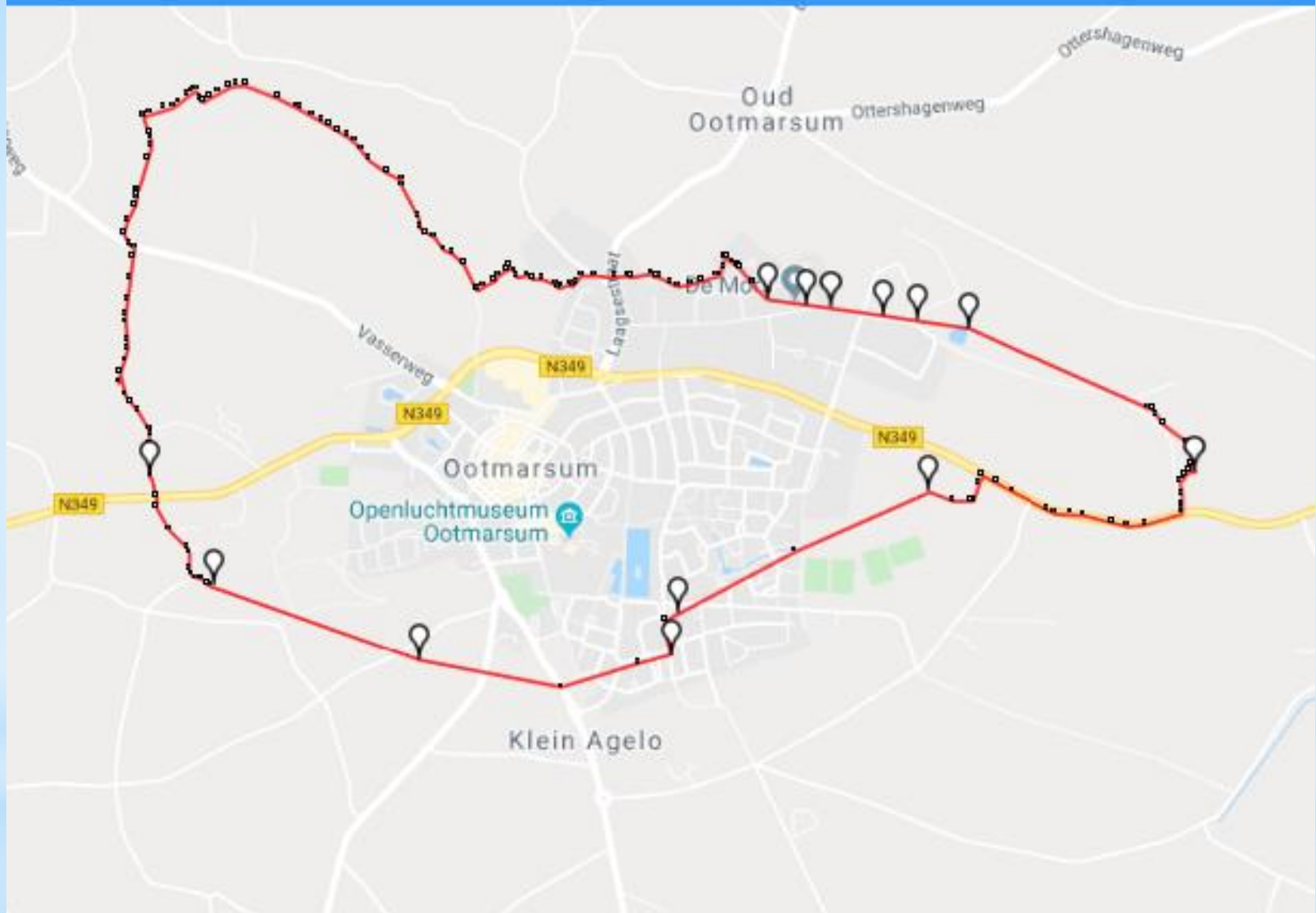

Bergmanssteen (Rijssen-Markelo-Wierden)

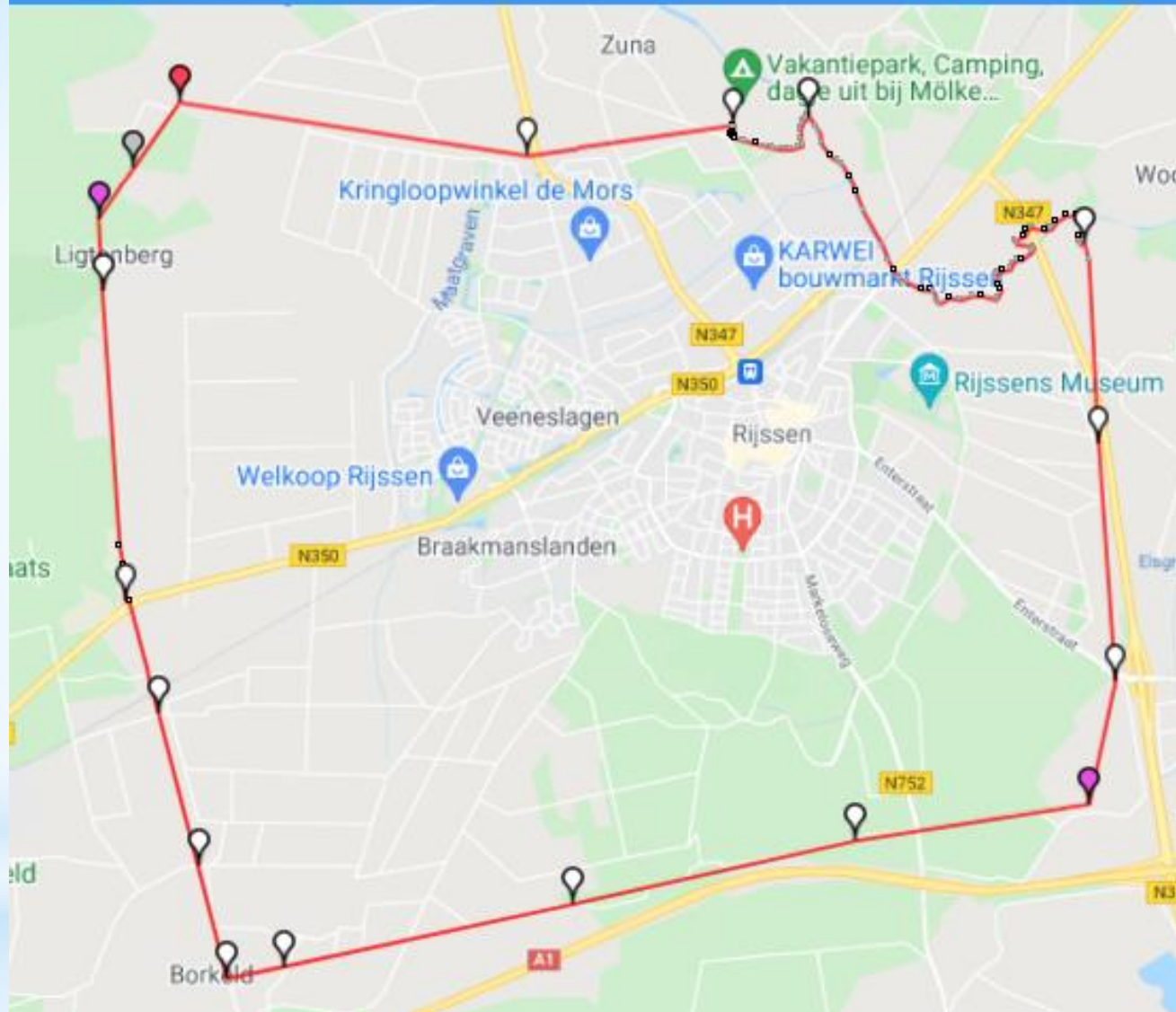

Mogelijk zijn er nog twee markeringen over.

Loangang met Platform was gepland in het voorjaar van 2020

De Zunasche wal (artikel Joop Voortman)

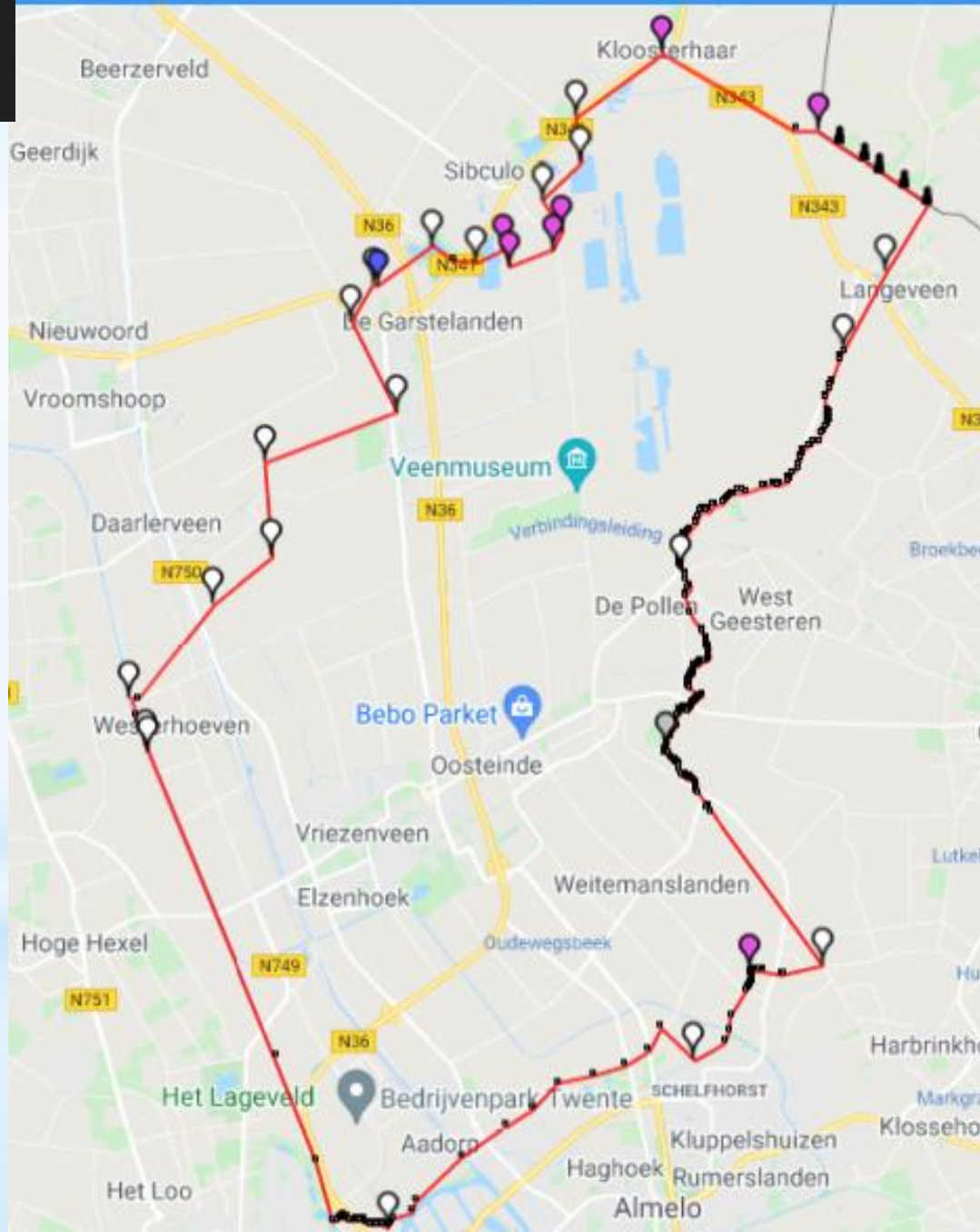
Holterpaal: mooi zichtbaar geworden

Steen bij de Kooiplas (25 juni 2020): helaas niet op de grens...

De gemeente Weerselo

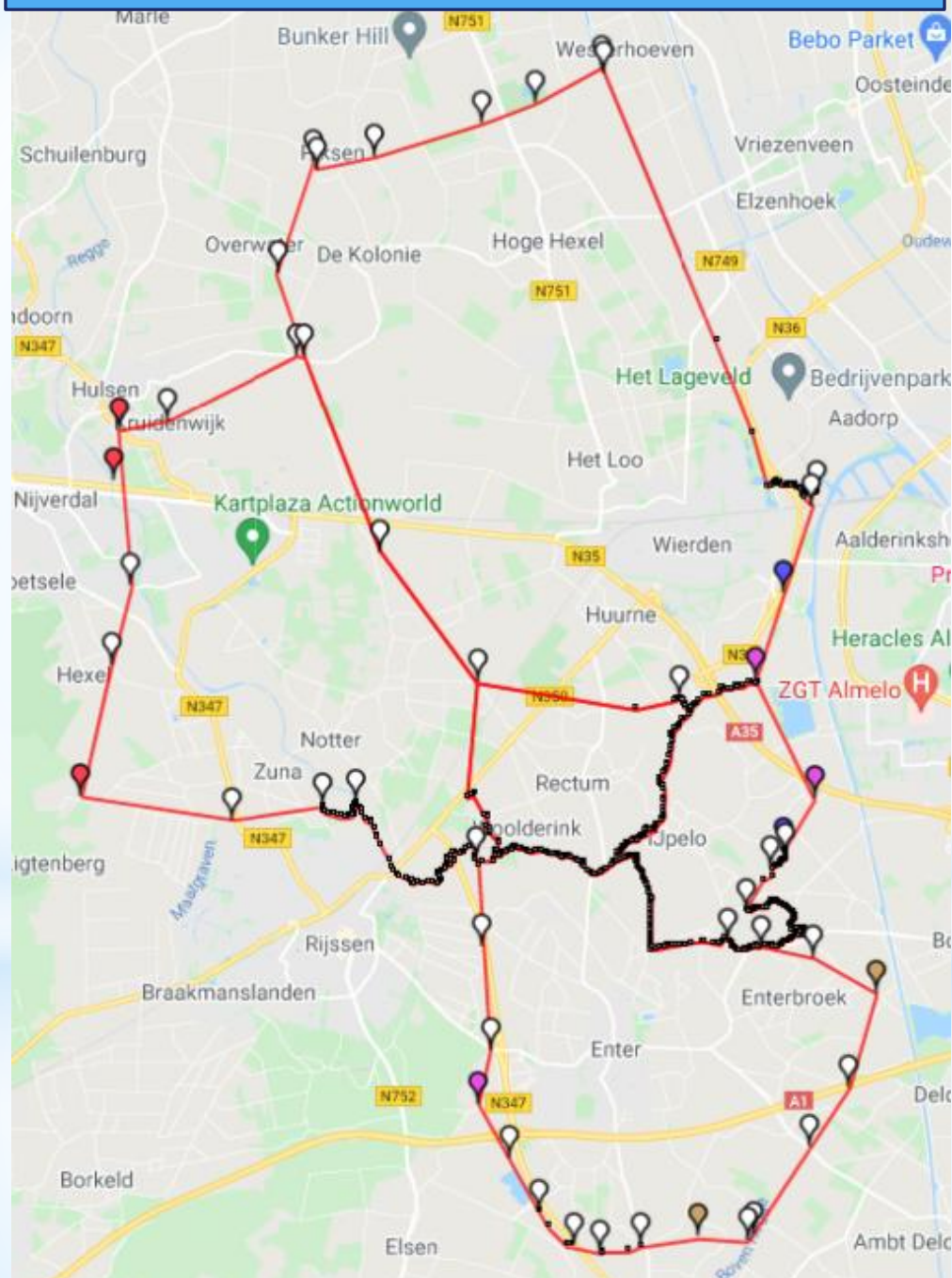

Steen bij de Plegtweg, Weerselo/Agelo (2 mei 2020):
geen markesteen, maar krijgt misschien promotie?

De gemeente Wierden Theo Pigge, Herbert Stegeman

Paal voor 'Punt aan de Peereboom': nooit aangekomen,
was 150 jaar in gebruik als voederbak

‘Punt aan de Peereboom’: replica (bij de Eversberg in Nijverdal)

